

ЩЕ ОДНА ЦІЛА ХЕРСОНЕСЬКА АМФОРА.

Сергій Дложевський.

Серед групи цілих амфор, що здавна переховуються в Миколаївському Історично-Археологічному музеї, (їх показав мені ласкаво директор цього Музею Ф. Т. Камінський) є, між іншими, ціла амфора з написом на обох вухах Херсонеського походження, здобута, певне, колись в Ольбії. У неї трохи відбито лише денце. Заввишки вона 0,66 м., максимальний обвід там, де кінчаються вуха, 0,88 м, від кінця вух до долу заввишки 0,43 м., обвід шийки 0,34 м., долішня частина вух заввишки 0,17 м. Глина ясна, майже без краплин, добре вироблена. Ця амфора повинна бути за інтересне доповнення до тої цілої херсонеської амфори, що її згадує Махов (Амфорные ручки Херсонеса Таврического, — Известия Тавр. учен. архив. комиссии, № 48, 1912, стор. 178—179) і є своїм розміром трохи більша від згадані в Махова.

Коли притримуватися класифікації Махова (стор. 156, на жаль, він не пояснює на чому базує він свою класифікацію), то миколаївську амфору слід віднести до «другої категорії», бо вона на правому вусі має відоме (Махов, стор. 171, № 57—58) прізвище астинома—Матриса, а на лівому монограму з літер «П» та «А» (до того «А» вставлено в «П» біля правого боку). В монограмах на вухах херсонеських амфор Махов вбачає прізвище фабриканта. В монограмі може ховається і назва місяця — «Παῦδος» (порівн. Латишов «Календарь Мегар и их колоний»—про склад місяців мегарського року, стор. 254). В даному разі не зовсім виключена можливість і скорочення місяця. Монограму лівого вуха миколаївської амфори можна порівняти, але не ототожнювати з херсонськими, очевидно, монограмами, що їх подає Юргевич (Зап. Одесск. общества истории и древностей, т. XV, стор. 54, № 36—38), бажаючи прочитати в них «Apollonios» або «Apollonides», або «Apollodoros».

Монограма на лівому вусі, зазначеної амфори ще раз свідчить про те, що звичай ставити монограми — клейма на амфорах був дуже поширений на північному узбережжі

Чорного моря і до чорноморських фабрикатів можна буде, коли більше матимемо досвіду і переконаливого матеріялу, прилучити ті численні клейма, що гатунком глини належать до північно-чорноморських, але їх з обережності досі визнають, як речі невідомого походження.

ПАМ'ЯТКИ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ БІЛЯ М. КАМ'ЯНЦЯ-ПОДІЛЬСЬКОГО.

Кость Кржемінський.

Р. 1926 я знайшов сліди трипільської культури біля Кам'янця-Подільського, на Татариському полі. Разом із учнем Художньої школи С. Морозом р. 1927 я зробив обслідування цього поля та маленький, приблизно 70 см. x 70 см. розвідковий розкоп. Всі знахідки передано до Кам'янецького Історично-Археологічного музею.

Татариське поле лежать проти південно-західнього боку Кам'янецької фортеці, через провалля скель і невеличкий струмок, що тут таки впадає до р. Смотрича. Окреслюється поле цим струмочком та річкою Смотричем від сходу й тягнеться до с. Татарисок

На поверхні цього поля, у східній частині його багато знаходять шматків по-різному випаленої печини, попсованої оранкою, і різних черепків посуду з добре відмуленої та випаленої глини із слідами пофарбування червоною фарбою та рідше темно-червоною з білою. Тут знайдено три уламки фігурок, один із них—це бедро ноги, розміром близько 10 см. Тип фігурок нагадує деякі Кадіївські з розкопів 1926 р. М. Я. Рудинського (Коротке звітлення за 1926 рік, тбл. на 129 стр., рис. 1 та рис. 4).

В напрямку на півд. і зах. череп'я та печини меншає на поверхні поля, а далі на віддаленні по цих напрямках щось на 300 кроків, зникає. Тут зроблено розвідковий розкоп. На глибині 2 та 3 штихів знайдено щось із 25 невеличких фрагментів посуду з добре випаленої глини, частина їх помальована червоною фарбою, два-три фрагменти посуду з крихкої темно-бурої глини з домішкою перетертих скійок, 2 шматки кремінних ножів, щось із 10 шматків різних порозбиваних кісток і також кілька скійок. Четвертий штих—суцільний лес, що не дав ніяких знахідок.